

Nye Willier

af
Clith Pedersen.

I.

I Vinstrup Sogns Bøsteland ligger Storgaard nu og stærk og stolt midt paa sine 200 Tønder fede Jorder. Straks man kommer op paa Vassen fra Vinstrup By, ser man, at Storgaard bærer ikke sit Navn omsonst. Det er noget andet end de mange Smaagaarde inde i Byen.

En stor, gammel Have med et mægtigt Stengærde om gaar lige i Nord fra Stuehuset. Alle fire Længer er nye, høje og brede, indrettede efter alle nymodens Fordringer forinden og forinden.

Storgaard har Sagerne ja. Første Klasse siger den gamle Hans Nøtger, enten nu en fremmed jer paa Herlighederne i Skole eller Høstskole, ude eller inde. Første Klasse.

Det er den fjerde Gregers Gregersen, som nu er Mand. Stor er han, stor og solid at se til som Gaarden selv. Og han er det.

I sine Slægtled har de 200 Tønder Land arbejdet roligt og stolt som en Maskine, og Bestanden er steget med hver ny Gregers, saa intet Hus eller Gaard i Vinstrup Sogn i de sidste 30—40 Aar har kendt anden Raanekasse end den paa Storgaard. Og de fender den omtrent alle.

Den er god nok, billigere end nogen anden i Danmarks Land, og hvorfor saa have de 3½ Mil til Jernbane og Skibstad.

Det gør ingen Zyde, og mindst de gode gammel-dags Kronjyder i Vinstrup.

Det passer „Grejs Storgaard“, som han hedder derude ved Kattegat, for Grejs elsker at have sine Vinstrupere for sig selv. De er hans med Gud og Gaar, han styrer Brugsforening og Mejeri og Høst- og Kvægforfaringer og Sogneraad, han klarer alle Terminer, anvier Markedspladser o.s.v. Der er kun en Willie, en Mening, én Hjerne i Vinstrup. Det er Grejs Storgaards. Men det gaar udmærket. Det kan knibe lidt for en og anden nogle Aar til at begynde med, men er han sluttig, saa gaar det. Dog, der behøves ingen Formaninger. Aldrig har nogen prøvet at gøre Brøvl.

Der vælges til Sogneraadet fire foruden Grejs, men om der er Sogneraadsmøder — det er vist faare sjældent.

Alle Sognefolkene kommer paa Storgaard, til daglig og til Højtid, fra Sognepraest til den ringeste Jordhæder. Og Folkene fra Storgaard kommer til Familienesterne hos alle de andre Vinstrupere. Der mærkes ingen Storagtighed saadan. Være Grejs ved, at han har dem alle i Bøstelommen. —

Stor og bred er han, Grejs, med rolige, smukke, mørkeblaa Øjne, Haaret tæt og meget lyst, Ansigtet noget bredt, men dog ret velformet, glat barberet, Hagen stærk kløftet.

Karen, hans Hustru, er ogsaa høj, men tynd, stærk i Ansigtet, mørke Øjne, sort Haar, ligesaa livlig, energisk som Grejs er stærk og rolig. Hun stammer fra en stor Gaard i Naboegnen, gjorde stort Parti, men var ogsaa en Pige, som de unge Karle lagde Mærke til, til Trods for hun egentlig ingen Ting ejede og ikke just var søn. Hun havde de mørke Øjne og det røffe Væsen.

Grejs havde kun én Sorg. Han manglede en Søn. Han havde før tidt snakked om det; men af Hensyn til Konen holdt han det nu mere for sig selv.

Men de havde da en Datter, en nydelig Pige paa en 18—19 Aar. Elsie hed hun. Høj og bred efter Faderen, med Moderens mørke Øjne og Haar og livlige Væsen.

Det er i Oktober. Høsten er længst godt gent i Laderne. Bønden trækker Vejret roligere, og skal nu til at have en kort Arbejdsdag, en hyggelig Aften og en lang, lang Søvnen i de dybe, mørke Nætter, som slumder til.

Det er den 2. Oktober, Karen Storgaards Fødselsdag. Der er Flag ude, baade i Gaard og Have. Silde skal der være i Aften, stort Silde for det gamle Sogn, med Mad og Dans og Spil og Punsch. For Karen kan nok lide, der gøres Stads af hende.

Og allerede før det rigtig mørkner, ses en og anden Skuffelse dukke op over Vinstrup Vasse paa Vej til Sildegården, Smaafloffe endog; Mand, Kone og Børn. Over eneften en, som kan undværes derhjemme, maa af Sted, ikke mindst paa den Dag; thi der er ikke blot Mad og Drikke og Alvernum og Hjertenerum for alle, men den 2. Oktober skal Karens Øjne nok se, om der er nogen borte, som kunde have været med. Wangen Husmoder faar paa en sin Maade staa til Regnskab.

Kloffen er næppe 5, før de mange Stuer er fyldte af Tobaksrøg, af snakkende Mænd og Kvinder og munter Ungdom. Gregers gaar saa jevnt, roligt og bred, rygende, fra Klunge til Klunge, fra Stue til Stue; Karen har Terner og Haandblanger nok i Koffen og langs Bordene, som nu dækkes, men hun ses overalt ordnende og uddelende Ordre til højre og venstre. Og man ser let, at overalt, hvor hun færdes, er det, som om hun behandles med en ganske særlig Opmærksomhed og Værbødighed. Det passer hende. Venlig og indladende er hun overfor alle, men selv de andre større Gaardmandskoner taler ligeom paa en Maade til hende.

Elsie er midt i den muntre Ungdoms Aar, fuld af Liv og Lyst, jævn som Faderen, livlig som Moderen, henrykt og opmærksom og indladende med de andre unge Piger, men med noget pludselig afknappet, kort i sit Væsen.

„Saa naar jeg paa Kloffen, Grejs.“
„Ja, gør kun det; det kan vel ikke være for tidligt.“

Og ind gik Karen i Storstuen, hen til den store Kloffe, der hænger mellem to store Egetræske, og dens dybe, fendte Toner kaldte Gæsterne til de lange, velbesatte Bords, som stod opstillede i Storstuen, Sovekamret og i en 2—3 større Sidekamre.

Langsomt og stot begynder de fremmede at finde til Bords, som deres mere eller mindre udblekkede Taft byder dem, Gaardmandsfolk og Husmandsfolk imellem hinanden, uden mærkelig Rangforskjel. Ungdommen havde nok sine jmaa Klitter, de gamle maaste ogsaa, men de gjordes saa usynlige som mulig.

Alle en Gang den gamle, pæne, ærverdige Sognepraest fik nogen særlig Anvisning paa Plads, men tog den, som det funde falde sig. Det havde nu sin egen Grund. Han forstod sig ikke paa Karen Storgaard eller rettere: han vilde ikke.

Men lærer Grandjen, Degnen, han forstod hende, — til Punkt og til Piffle. To refererede Pladser var der dog, de to for øverste Bordende i Storstuen. Der sad Gregers og Karen altid.

Da Gæsterne saa godt som alle var bærkede og Karen paa Vej til sin Plads gennem Følkestuen, saa hun Degnen staa der i Snak med et Par andre Mænd.

„God Aften, Grandjen, god Aften, ja, De følger vel med ind i Storstuen?“

„Ja, ja Tak, Karen Tak“, og rask fulgte han. „Na, bitte Hans Lassen, kunde du ikke lade Degnen faa din Plads, du kunde saa rart sidde i Sovekammeret ved Skuffendøren og give mig Væstet fra Pigerne.“

Den tiltalte, en ung Husmand, sølte sig smigret. Om der var Plads i Sovekammeret ved Skuffendøren, det blev saa hans Sag.

Knive og Gæster var i fuld Gang Bordet over, da Karen tog Plads ved sin Husbonns Side.

„Du har da ordentlig Kalas i Aften, min Pige.“
„Ja, men huster du Presenten, Grejs?“
„Presenten? Nej.“

„Jo, det var de 40 Tønder af Overheden, som jeg faalænge har snøst Nøven igennem.“
„Vi har jo nok, bette Karen, vi har jo nok, hvad skal vi dog...“

„Man faar aldrig nok, og ikke saa meget for det, men jeg har nu saadan en styrende Lyst til at faa Gaarden udbudet netop i vor Tid, Grejs.“

„Vi kan jo lave os en pæn, bette Plantage derude et Sted, og den kalder vi saa for Karens Minde.“

„Nej, det bræder jeg mig ikke om, nej, det skal ikke faa den være en Slags Vigssten, men lad os saa en ny, stor Mark, saa skal den hedde Karensmark...“

„Du ender nok med at give dig“, lød det forfigtigt fra en Bordnabo, „du ender nok med at give dig, Grejs.“

Grejs lo, Karen kom en Gang imellem med et nyt Angreb, alt mens hun styrede de mange opvartende Piger med jmaa Mik og Haandbevejelser.

Da der ligesom kom et lille Pust efter det første Stormløb paa Madværelsen, gik Karens Øjne af og til uroligt spændende ned efter Degnen. Hans store, stride, hvide Paryk var let at finde, men stadig saa hun den højet over Talerkenen. Endnu! men han spiste ikke, som kom det nok snart.

Karens Hjerne begynde saa smaat at hoppe. Det var Karens mest spændende Øjeblikke.

Bludselig dunkedes der ret kraftigt med en Gaffel i Bordet. Der blev straks ganske stille i Storstuen, og hurtigt bredte Stilheden sig over de andre Bærelser. Alle Knive og Gæster lagdes ned. Den gamle Degn med de jmaa, spillende Øjne under de stærkt bukkede Bryn havde rejst sig i hele sin Højde og Korulence. Alle saa paa ham, undtagen Karen, hun saa ned i sit Skød — og Grejs, han saa nærmest lidt opstøjet, sad lidt urolig paa Stolen, som om han i Grunden helst var fri for det, der nu skulde komme.

„Saa er vi da igen samlede i stor Tal paa Vinstrup Slot“. Hør, hør, lød det kraftigt sekunderende med langs Bordet . . . for at fejre den 2. Oktober. Og jeg tør nok sige, at vi ikke mødte i saa stort et Antal alene for Madens og Morfæns Skyld, men lige saa meget, ja, mest for at bringe vore bedste Nisser frem for dig, Karen Storgaard. Ikke sandt, Folkens?“ „Jo, ja.“

„Du har faaet en stor Plads i Hjertet her i Vinstrup, og den fortjener du, for du er ikke blot en god Kone og Moder, men en gæstfri Værtinde for store og jmaa, som Stik er i dette Hjem, og allermost skal du have Tak for al den Hjælp, du siden 2. Oktober i Fjor, har ydet alle unge og fattige og trængende. Sid du maa saa et godt og lykkeligt Aar nu ved din Mandss Side, ja, gid du maa leve mange, mange Aar til Glæde for os alle!“ Karen Storgaard længe levede!

Maaste 20 ringende Surraraab bejærede Degnens Tale. Karen nikkede til Grandjen, stottede til Grejs, der sad rolig og lod som ingen Ting. Og dermed var Fordets store Begivenhed til Ende.

Den gamle Sognepraest sad mellem to andre gamle Mænd, ikke langt fra Degnen. Praesten sad og tænkte paa, hvor mange Vænder og andre jmaa, søde Sager, Grandjen vel fik for hver aarlig Lovprisning.

Praesten var det eneste mørke Punkt i Karens Fæst. For Resten var det sandt, alt hvad der blev sagt om hende. Det kunde ingen nægte.

I et mindre Kammer ved Siden af Følkestuen havde Elsie slaaet sig ned med en Del udvalgt Ungdom, som nu længtes efter at faa Bordet hævet og Storstuen ryddet. Denne i Døren stod Jens Kirke, en 23-aarig Karle, mørk som en Spaniol. Det blev da ogsaa sagt, at hans Fader stammede fra den Tid, da de spanske Soldater var her i Jylland. Røn var han, Jens Kirke, vel ubefridt den smukkeste Karle i Laget. Beleven og munter af Væsen, ja, svært beleven. Det laa til Slægten, men Politur havde han da ogsaa faaet en hel Del af, mens han laa ved Livgarden i Kongens København.

Per Kirke, Faderen, var ikke meget ansat, noget døven og skædesløs, hvorfor han ogsaa sad og hang ved en lille Gaard.

Jens var sluttig og solid og var ved sin Begavelse og Paalidelighed naaet frem til Forvalterpladsen paa en større Herregaard i Naboegnen. Vel set var han af de gamle og ikke mindst af den formløse Ungdom.

„Hvem skal du saa danse med i Aften, Elsie?“
„Jurgate Jens.“

„Na, med alle dem, der duer til det, tænker jeg.“

„Det er godt, saa kommer jeg med, ved jeg.“
„Naa jaalede, man kan da mærke, du tror det; men jeg havde lige netop tænkt at gaa fri af dig i Aften.“

„Det var slemt, for jeg havde tænkt at bede dig om første Dans, men saa faar jeg jo saa det af Sovebet, ikke?“

„Saa, nu rejser de sig i Storstuen“, udbrød Elsie, „saa maa vi op.“

Hele Ungdommen gik straks rask i Lag med at tage af Bordene, og inden mange Minutter var Storstuen ryddet og Musikanterne spillede op. De spillede lidt for tomt Gulv; der var nemlig ingen, der bovede sig ud, før Karen havde givet Signal. Hun dansede sjældent, og ikke længe; men ved store Fester paa Storgaard aabnede hun gerne Dansen. Og selv bød hun sin Kavaler op.

Saa var allerede valgt, en yngre Gaardmand, som hun netop havde hørt en længere Samtale med angaaende en ny Kalkstamme, han skulde flasse hende.

„Mine Kalkstamer har i Aar givet mig 220 Kr. netto“, sagde Karen, idet hun lod sig føre ind i Storstuen. Til Trods for sine 40 Aar traadte ingen af de unge Piger Dansen med mere Ynde og Ald end hun.

„Naar jeg saa første Dans?“ spurgte Jens Kirke, idet han hurtigt satte sig over Gulvet mod Elsie.

„Du faar vel have den da, siden du saa længe har været fra Egnen“, svarede hun smilende.

Men Elsie havde i gættet godt nok om hans sorte Øjne, de var saa bløde, saa milde. Og mens Dansen gik, saa hun kun de sorte, muntre Øjne, lyttede til hans Ord, lo, lo igen, men tænkte mest paa Øjnene.

Hun hængte aldrig, de havde let saadan ud før end i Aften, hængte hun fra saa mange Steder og Lejligheder, helt fra en lille Pige, havde altid hængt, han var saa rar og slink, men . . .

Der stødte Musikanterne.

Karen vinkede, og Jens saa den stærke Pigeeffekt følge Moderen.

Som hun var let i Dansen, og saa helt voksen nu. Da Musikken igen spillede op, stod han lidt, inden han bød nogen op. Bludselig stod Elsie i Døren, deres Øjne mødtes i Smil.

„Naturligvis saa“, tænkte han og gik mod hende. Men Elsie vendte sig hurtigt mod en anden ung Karle, og halvt overgav den ham selv til Dans.

Jens Kirke blev staaende, fulgte Færet med Øjnene. „Glyd kun“, tænkte han, „du flyder dog den rigtige Vej.“

Han havde ikke tænkt sig en Tanke, før han kom derud. Og nu stod han der . . . En Dans og et Smil! I det var alt i Grunden begyndt og afgjort.

„Allerede træt!“ Han fik et venligt Blik af Nyggen.

„Allerede træt?“ grinede Degnen. „Ang, frist Mand.“

Den Tyde-Degn! Og Jens strammede sig op til et lystigt, halvt forføret Ansigt, snuppede sig en Dame og trippede væk i Mazurkaen.

Men i Dyrrolvstien der lige efter første han igen Elsie Storgaard.

„Et Par sønne Folk, Mads Jensen, ikke?“ blinke lærer Grandjen til en af Hymændene. „Han, Forvalteren paa Lindholm, og Elsie.“

„Jo—o . . . naa—aa, men det kan de nok spare sig.“

„Na, Grandjen, du tror vist nok, at Per Kirkes Søn bliver Mand i Storgaard.“

„Kan han styre Lindholm . . .“

„Der er en Kone, der hedder Karen, og Grejs og saa, Skubber!“

De unge smurrede forbi med lette Trin og lyse Smil.

For ung Blod i Dans giver lette Tanker. Punsch var sat frem. I alle Stuer, paa alle Bordene stod der Punsch. Og sluttig blev den bejagt af gamle og unge. Ved 10-Tiden havde den gjort de unge dygtig til søjende, de gamle blev ogsaa højrøstede, nogle drøvede og smaaarabede. Man mærkede nu, at de gode Vinstrupere nok kunde muntre sig dygtig ved slige Lejligheder. Den gamle Praest, som kendte sine Pappenheimer, var som sædvanlig taget hjem lige efter Bordet.

Dette Sildebummel var ham en Væderstyggehed; thi han var en from Mand, men havde aldrig haft aandelig Kraft til at llaa igennem med, — til stor Pine for ham selv.

Gregers selv drak næsten intet, han var en meget ædruelig Mand ved alle Lejligheder.

„Saa, lille Jar, nu skulde du gøre Mør af at købe den Vædder af Per Nielsen, det er en søer Race, han siger ogsaa, han daarlige havde Naad til at købe den — ja, og saa skal du lige tage den lille Svingom med mig — aa, bare to Omgange.“

„Nej, lille Mor, nu kommer de halvtreds snart, nu skal jeg være fri, men saa skal jeg gaa hen og købe Vædderen.“

„Lad gaa da, du maa saa den for det samme, han selv gav paa Dyrskuet.“

„Det er saamænd ogsaa nok. — Men vil du ikke hellere have Dansen?“

„Vege Dele.“

„Ne—i, kun én af dem faar du.“

„Saa skal det være Vædderen.“

Gregers gik derpaa hen at opsøge Per Nielsen, Karen omkring for at se, om Kaffen blev rigtig serveret alle Vegne. Der sad Bøve-Me! Jo, hun var svært i Gang med Dnevarene; de skulde nok snart komme anstigende. Naa, saa Elsie var igen paa Gulvet med Jens Kirke. Hun havde snart ikke set hende med andre. Naa, ja, ja. Ung er ung. Hun saa glad paa den stolte Ungpigeeffekt: siten Kraft der var i den. Saa hun blot været en Dreng, en Karle.

Kortspillet gik lystigt omkring ved Bordenderne; der blev spillet og roget og drukket og slaaet i Bordet. En morede sig kostelig og saa grinende hen over Bord og Kort, ved et andet Bord stændtes Spil-

lerne og hvor de dyreste Oder paa, at den og den var den mest forbandede Kærling i hele Vinstrup.

Men Gregers fik roligt rygende og juaajnaktede med Gæsterne fra Stue til Stue, saa paa et Spil her, jævne de Trætte der.

Karen hørte kun Tumlens, jummende og larmende gik Tøjen til hendes Øre til langt ud paa Natten.

Da der var bleven stille paa den store Gaard, og alle havde fundet Sengen, laa Elsie med aabne Øjne og tænkte paa sin Kærlighed, den lyse Kærlighed til den jmuiffe Jens, — lige til den klare Morgen.

II.

Med stille, klare Soldage lyfter Efteraaret sig ind over Landet. Det er, som om Solen har endt ved at slippe Jullands Marker og Fove. Men nøgent er der paa Agrene, og stille falder Stovens Herlighed, visner og falmer og falder.

Alt det Sommeren har elsket frem og fredet af Liv, mod det altsammen drager stærke Jænder, stærke og mørke og mægtige: de lange Nætter med suigende Frost, kogende, jængende, jagende Sunde med hvide Øjne og skarpe Næser, og deres Spor en Hær af Mænd med lette Hænder og faste Øjne . . .

Og bag det altsammen rollose Dage i lange Nætter og dybe Nætter med isnende Mande og Sne, Sne, Sne.

Den lyse Dag og de milde Nætter er dragne af Landet, er nu kun Fortid og Minder om Blomster og Sange, om Medens Mage og Medens jmaa, dem, der en Skøn Dag fødtes og en Skøn Dag forsvandt i Løb eller Flugt for aldrig mere at vende tilbage.

Det er Efteraar, og Mørket tager Magten. Na bag Storgaards stærke Mure er der lyst og varmt, og Elsie ved aldrig af, hvad Dagen kaldes. Hun følger ikke saa nøje Naturens Gang i Mark og Have som tidt tilforn. Hendes unge, varme Kærlighed lægger Glans over alt, ude og inde, gør Solen lys, som den var det i Juni, og gør Aftenen jmuif, hvad enten Maanen skinner eller ej.

Der ligger Sollys over hele hendes Fremtidsland; thi Landet hedder Kærlighed.

Elsie havde en Veninde, Degnens Datter, Kathrine, en sjældent skøn, ung Pige. Ikke af Udseende; thi hun var langtfra skøn med det røde Haar og de mange Fregner; men dog var hun skøn; thi saadan et Par graa, trofaste Øjne som hendes lægger gudbent Etter over et helt Menneffe.

Et Par Uger efter Tøjen kom hun ud til Storgaard.

Karen var fra Gaarde, Grejs i Marken.

„Naa, du kan tro, at den ruller Sognet rundt.“
„Gvad for en?“ spurgte Elsie.

„At du og Jens paa Lindholm skal have hinanden.“
„Na, Folk tror gerne mere, end de ved.“

Det pludseligt tilknappede var nu fremme.

„I var bare noget meget ude paa Gulvet sammen.“
Elsie svarede igen Ting paa det, og jmaa spjgende Bemærkninger fra Venindens Side slog hun hen.

Men med denne lille Samtale var Elses Kærlighed traadt ind i et nyt Stadium. Før havde den staaet for hende som noget lyst og fint og stille, som hun havde alene for sig selv, havde haft som en smuk Drøm, der gerne maatte være længe, som ikke vilde gaa over i aaben, vaagen Virkelighed før om lang, lang Tid.

Nu var der brudt ind i hendes stille Drømme, der var raabt op om det, hun troede skulde for alle Blitte.

Elsie siden 2. Oktoberstuen havde Jens' friske, muntre Skikkelse draget saa frit forbi hendes Blit; nu kom altid andre Skikkelser frem sammen med hans: Faderen, stor og bred og myndig, Moderen, med de stærke, presvende Øjne. Og begge disse Skikkelser, som altid før havde stærmet, javnnet, — de truede, syntes hun . . .

Dagene gik.

Der var ellers ingen, der ytrede noget til hende; men trods hendes 18 Aar saa hun Banfelighederne klarere og klarere: Ja'r, Mo'r, Storgaard . . . og saa Per Kirke, Jens' Fader, det var saadan en underlig udenlandsk Flugt med mange Sange og saa Kser og jmaa, lette Heste.

Not ikke Storgaardskærne havde været saa jværr og Høstene saa store, tænkte hun.

Naa, trofede hun sig saa, Jens har jo endnu set ingen Ting sagt, og der kan gaa lange Tider, Maanedes og Aar og — det skulde nu ligge stille hen. Hun vilde blot have Lov til at tænke paa ham. Ikke mere nu i Dagene.

Men Tankerne fredede alligevel, om igen og om igen. Ja'r og Mo'r og Storgaard og Per Kirke, Dag efter Dag, ja, det var, som gif de lige bag hende og fulgte Skridt for Skridt hvert Spor, hun traadte. Og allevarit var det, naar hun en Dag havde truffet Jens inde i Byen. Altid var han saa munter og straalende frejdig.

Og saa vidste hun saa aldeles vist, at der var Sønder og Willier mellem dem, og de vilde komme til Syne straks ved det første Ord om hendes Kærlighed.

En Gang imellem tænkte hun nok paa Gud. Han var jo almægtig, han effede alle Menneffer, vidste hun. Det handte da ogsaa, at hun prøvede paa at bede ham om Hjælp. Men det vilde ikke rigtig gaa. Der var saa kort til Jar og Mor, men saa langt, saa langt til Himlen. Det faldt maot ud i Øjeblikket, — under Vænen, og endnu mere bag efter. Himlen var i Grunden kun et stort dødt Rum for hende. Ganske vist var der en hel Del Skrifstuder og en Del Vibelistorie og Salmevers i den, men det hele var saa dødt, saa koldt, saa langt, langt borte. Undertiden var det, som om gamle Pastor Andersen's Røst lød midt i det hele med n o g e n varme og Liv, men det var kun som en Mumlen, der snart blandede sig med det øvrige.

Nej, skulde hun have noget ud af en Genbendelse, saa maatte det være til Menneffer; dem forstod hun sig paa. —

(Fortætttes.)